

MASTEROPPGAVE

Emnekode: MKI210

Navn: Oda Johanne Sørli

Implementering av ny læreplan i
kroppsøving etter Kunnskapsløftet 2020:
læreres oppfatninger av arbeidet med
operasjonalisering og iverksetting

Dato: 25.05.2021

Totalt antall sider: 35

Forord

Denne masteroppgaven er utarbeidet i forbindelse med min mastergrad i kroppsøving- og idrettsvitenskap, ved Nord universitet avdeling Levanger. Arbeidet med oppgaven har gått over to semestre, høsten 2020 og våren 2021.

Studien har bidratt til at jeg har fått et interessant innblikk i læreres ulike oppfatninger tilknyttet læreplanimplementering i kroppsøving. Det faglige og teoretiske grunnlaget har også gjort meg oppmerksom på viktige elementer i en prosess hvor nye utdanningspolitiske tiltak skal implementeres. Dette er noe jeg vil ta med meg inn i mitt yrke som lektor.

Jeg vil gjerne takke informantene som tok seg tid til å bidra i min studie, til tross for den hektiske perioden de befant seg i. Jeg ønsker også å rette en stor takk til min veileder, Idar Kristian Lyngstad, som har vært en prominent støttespiller for min utvikling gjennom denne prosessen. Jeg er høyst takknemlig for god veiledning og et formidabelt samarbeid.

25.05.2021

Oda Johanne Sørli

Sammendrag

Etter revideringen av læreplanverket i den norske skolen har det blitt gjort endringer i læreplanen i kroppsøving etter Kunnskapsløftet 2020. Studiens problemstilling er å undersøke hvilke oppfatninger som kommer til uttrykk blant kroppsøvingslærere rundt arbeidet med å operasjonalisere og iverksette den nye læreplanen i faget. Studiens teoretiske grunnlag er Fullans begreper initiering, implementering og institusjonalisering i forbindelse med reformer og innovasjoner i skolen (Fullan, 2015). For å svare på problemstillingen ble det gjennomført syv individuelle forskningsintervju med kroppsøvingslærere fra seks ulike skoler.

Datamaterialet ble analysert ved bruk av en tematisk analyse, hvor det ble utviklet tre hovedtema – *På tide med ny læreplan i kroppsøving?, lærernes tolknings- og handlingsrom i LK20 og læreplanens kompleksitet*. Analysen viser at lærerne ikke har oppfattet et stort behov for en revidering av læreplanen i faget, men at de likevel stiller seg positive til den nye læreplanen. Læreplanens tolknings- og handlingsrom blir sett på som en utfordring med tanke på lærernes forutsetninger til å finne klarhet i revideringens formål, og hva det er som skal iverksettes. Det er spesielt tre endringer lærerne ser på som viktige, men utfordrende når det kommer til iverksetting. Disse endringene er knyttet til psykisk helse, innsats som grunnlag for vurdering, samt svømmeundervisning og livredning ute. Studien viser at implementeringsarbeid er en krevende prosess, og restriksjoner knyttet til covid-19 har vært med på å utfordre lærernes fokus på den nye læreplanen. Sentrale funn fra studien drøftes i forhold til tidligere forskning, og tar utgangspunkt i et teoretisk grunnlag om implementering i skolen, utarbeidet av Fullan (2015).

Nøkkelord: *Læreplan; kroppsøving; implementering*

Abstract

The national curriculum in physical education (PE) have recently been revised in Norwegian schools, and contains changes that need to be implemented by PE teachers. The purpose of the study is to examine the perceptions expressed among PE teachers, according to their work with operationalization and implementation. The theoretical basis of the study is Fullan's concepts initiation, implementation and institutionalization which is related to reforms and innovations in school (Fullan, 2015). In this case seven qualitative interviews was completed with PE teachers from six different schools. The data material was analyzed by using a thematic analysis, where three main themes were developed – *Is it about time for a new curriculum in PE?*, *the teachers' space for interpretation and action in LK20* and *the complexity of the curriculum*. The analysis shows that the teachers have not perceived a great need for a revision of the curriculum in PE, but they are still positive to the new curriculum. The curriculum and its space for interpretation and action is seen as a challenge by the teachers, because of their prerequisites for finding clarity in the purpose of the revision and what is to be implemented. There are three changes in particular that the teachers see as important, but challenging when it comes to implementation. These three changes are related to mental health, effort as a basis for assessment and swimming lessons and lifesaving outdoor. The study shows that implementation is a demanding process, and restrictions related to covid-19 have been demanding for the teachers' focus on the new curriculum. Key findings from the study are discussed in relation to previous researches, and are based on a theoretical framework according to the work with implementation in school, presented by Fullan (2015).

Keywords: Curriculum; physical education; implementati

Innholdsfortegnelse

Forord	I
Sammendrag	II
Abstract	III
Introduksjon	1
Begreper og teoretisk grunnlag for studien	3
<i>Utdanningspolitiske endringer omsatt i praksis; initiering, implementering og institusjonalisering</i>	4
Metode	6
<i>Rekruttering av informanter og datainnsamling</i>	6
<i>Dataanalyse</i>	7
Resultater og drøfting	9
<i>På tide med ny læreplan i kroppsøving?</i>	10
<i>Lærernes tolknings- og handlingsrom i LK20</i>	12
<i>Læreplanens kompleksitet</i>	14
<i>Styrker og begrensninger ved studien</i>	17
Konklusjon	18
Litteraturliste	20
Vedlegg 1.	23
Vedlegg 2.	26
Vedlegg 3.	29

Introduksjon

Læreplanverket i Norge har nylig stått ovenfor en revidering som iverksettes trinnvis fra og med august 2020, foreløpig innført på 1.-9. trinn og Vg1. Kunnskapsløftet 2020 (LK20) er den mest omfattende endringen i læreplanverket siden innføringen av Kunnskapsløftet 2006 (LK06). I LK20 har det vært en intensjon å redusere antall kompetansemål i fagene, og heller prioritere dybdeløring. Karseth, Kvamme og Ottesen (2020) mener at man likevel ikke kan konkludere med at læreplanenes omfang har blitt mindre. Kompetansemålene i læreplanene har blitt mer generelle, hevder de. Dessuten er det ny hovedstruktur med nye kjerneelementer i fagene og læreplanen, som setter nye krav til den som skal lese læreplanen.

Læreplanen i kroppsøving har blitt endret på alle trinn. Endringene går ut på at faget skal bære mindre preg av et idrettsrettet fokus, hvor elevene i større grad skal oppleve varierte bevegelsesaktiviteter som fremmer utvikling av identitet og selvbilde. Deltagelse, øving og samarbeid er sentrale bestanddeler ved fagets kompetanse, og elevenes innsats er integrert i større grad enn tidligere (Utdanningsdirektoratet, 2019). Nye kjerneelementer i faget er «bevegelse og kroppslig læring», «deltagelse og samspill i bevegelsesaktiviteter» og «uteaktiviteter og naturferdsel».

Læreplanen i kroppsøving har i perioden etter 2006 hatt en spesiell utvikling. Endringene i faget fra 2006 til 2015 problematiseres av Lyngstad (2019), og han stiller spørsmålsteget ved læreplanens utvikling av motstridende mål. Etter innføringen av LK06 kom en påfølgende revidering av læreplanen i kroppsøving ganske raskt, i 2012. LK06 ble kritisert for å fokusere på kartlegging av elevenes ferdigheter og prestasjoner ut i fra gitte standarder. Revideringen i 2012 la vekt på innsats og elevenes individuelle forutsetninger, noe som var en motsetning til målorienteringen i læreplanen i LK06. I 2015 ble kompetansemålene i faget tilknyttet svømmeundervisningen revidert, hvor ferdighet og prestasjon igjen fikk en sentral rolle, spesielt under kompetansemål etter 4. trinn. Et kompetansemål om svømmedyktighet etter 4. trinn fikk en formulering med presise krav til eleven, uavhengig av utvikling og forutsetninger. Den nye læreplanen, LK20, viderefører dette kompetansemålet i svømming. Lyngstad (2019) hevder at Kunnskapsdepartementet forsøker å ivareta to ulike forståelser av mål i kroppsøving, som det er krevende å forene i et helhetlig fagsyn. Ulike typer mål i læreplanen kan også gjøre det krevende å lese og forstå læreplanen.

Læreplanendringer oppstår som et resultat av nye satsingsområder og vedtak i utdanningspolitikken. Uavhengig av om en læreplan gjennomgår revolusjonerende endringer eller små justeringer, skal den implementeres. Fullan (2015) definerer implementering som innføringsprosessen av en ny ide, et program eller et sett med aktiviteter og strukturer som forventer å skape endring i skolen. Gudem (1990) poengterer at det er læreren som er hovedpersonen i implementeringen av nye læreplaner i skolen, på grunn av at det er lærerens tolkninger av læreplanen som blir avgjørende for hvordan den iverksettes i praksis. I vestlige nasjoner har læreplaner i de siste tiår vært utformet på en måte som har gitt læreren autonomi og fleksible rammer for å kunne tilpasse de lokale behovene (Priestley, 2010). En læreplan som gir rom for fleksibilitet kan imidlertid være med på å skape store avstander mellom den utdanningspolitiske intensjonen, og det som til slutt blir gjennomført i praksis (Jacobsen et al., 2001). En konsekvens av stor avstand mellom politiske intensjoner og lokal praksis kan være at lærere «tilpasser» den nye læreplanen sånn at den stemmer overens med allerede eksisterende perspektiver, ideologier og praksiser i faget (Curtner-Smith, 1999). Funn fra en undersøkelse gjennomført av Arnesen, Nilsen og Leirhaug (2013), viser at lærere velger å tilpasse ny læreplan til eksisterende undervisnings- og vurderingspraksis, i stedet for å utvikle sin praksis som en følge av ny læreplan. Endringer i lokale læreplaner, undervisnings- og vurderingspraksis etter innføring av ny nasjonal læreplan er en prosess som tar lang tid. Forskning viser også at det finnes en grunnleggende forståelse blant lærere at fleksibilitet er bra for å oppnå lokale tilpasninger. Samtidig er dette også med på å skape usikkerhet blant lærerne, fordi tolkningsrommet kan oppleves for stort (Simmons & MacLean, 2018; MacLean, Mulholland, Gray & Horrell, 2015).

Fullan (2015) omtaler læreplanendring som en omfattende prosess, og at endringens omfang kan være avgjørende for hvordan nye læreplaner blir tolket, operasjonalisert og iverksatt. Forskning viser at omfattende reformer i kroppsøvingfaget kan forårsake skepsis, samt ulik grad av engasjement blant lærere (Jin, 2013; MacLean et al., 2015; Dwyer et al., 2003). Lærere kan også oppleve at de har utilstrekkelig kompetanse med tanke på de nye forventningene de stilles overfor gjennom en ny læreplan, og dette kan være en faktor som medfører lavere entusiasme (Jin, 2013; MacLean et al., 2015). Borgen og Engelsrud (2020) har i en kritisk analyse av den nye læreplanen i kroppsøving i Norge funnet fremtredende bruk av substantiverte verb i læreplanen, noe som ifølge forskerne skaper problemer når læreplanen skal leses. Verb uttrykker en konkret handling, men det forekommer ganske ofte at verb, som egner seg til å uttrykke kompetanse i kroppsøving, omgjøres til et substantiv i

kompetansemålene. Bruken av substantiverte verb skaper uklarhet i forståelsen av hva som uttrykker elevens kompetanse - hva måloppnåelse er, mener Borgen og Engelsrud (2020). Under implementering av komplekse reformer kan frustrasjonen rundt manglende tilrettelegging fra skolens side også være fremtredende (Ha, Wong, Sum & Chan, 2008; MacLean et al., 2015; Carse, 2015). Forskning viser at kollegialt samarbeid initieres av lærerne selv når skoleledelsen ikke legger til rette for samarbeid under læreplanimplementeringer (MacLean, 2018). Til tross for at lærerne selv må ta ansvar, kan dette likevel ha en positiv innvirkning på arbeidsmiljøet og implementeringen av nye læreplaner. Flere studier viser også at opplevelsen av å bli nedprioritert til fordel for teoretiske fag er påfallende blant lærere i kroppsøving under læreplanimplementeringer (Jin, 2013; Dwyer et al., 2003; Ha et al., 2008).

På bakgrunn av tidligere forskning, og med fokus på ny læreplan i kroppsøving i LK20, har denne studien til hensikt å undersøke læreres oppfatninger omkring implementering av den nye læreplanen i kroppsøving. Studien har følgende problemstilling: *Hvilke oppfatninger kommer til uttrykk blant kroppsøvingslærere rundt arbeidet med å operasjonalisere og iverksette den nye læreplanen i faget etter Kunnskapsløftet 2020?*

Videre vil jeg først presentere relevante begreper og det teoretiske grunnlaget for studien. Dette vil senere bli benyttet for å drøfte funnene fra undersøkelsen. Deretter gjør jeg rede for metoden som ble brukt i undersøkelsen, før funnene i studien blir presentert avslutningsvis.

Begreper og teoretisk grunnlag for studien

Innledningsvis vil jeg her introdusere ulike dimensjoner i læreplan- og implementeringsforskning, og foreta en avgrensning av det teoretiske området for undersøkelsen. Deretter vil jeg gjøre rede for fasene initiering, implementering og institusjonalisering i forbindelse med reformer og innovasjoner i skolen (Fullan, 2015).

John Goodlad er en viktig bidragsyter med sin terminologi innen læreplan- og implementeringsforskning. Hans læreplanteoretiske begrepsapparat brukes i min undersøkelse til å fremheve studiens hovedfokus, og for å avgrense studiens teoriområde. Jeg vil bruke Gundems bearbeidelse og norske versjon av Goodlads begrepsapparat fra 1990 (Gundem, 1990). Gundem tar utgangspunkt i fem ulike læreplandimensjoner fra Goodlads teori og

beskriver disse i norsk språkdrakt og kontekst. Dette omhandler følgende dimensjoner: *Den ideologiske læreplanen* viser til læreplanens ideologiske perspektiv. *Den formelle læreplanen* er den vedtatte læreplanen, som er bestående av utdanningsinstitusjonens fag- og studieplaner. *Den oppfattede læreplanen* er et resultat av lærerens fortolkning av den formelle læreplanen, og *den iverksatte læreplanen* er oppfatningenes og fortolkningenes realiseringer i praksis. *Den erfarte læreplanen* er den siste dimensjonen i teorien og går ut på hvordan elever erfarer og betrakter læreplanen gjennom opplæringen. *Den oppfattede-* og *den iverksatte læreplanen* vil være sentrale dimensjoner tilknyttet studiens problemstilling, med tanke på operasjonalisering og iverksetting. Det er disse fasene i implementeringen som kan si noe om lærernes fortolkninger/oppfatninger av læreplanen og realiseringen i praksis.

Utdanningspolitiske endringer omsatt i praksis; initiering, implementering og institusjonalisering

Fullan (2015) framhever tre sentrale faser i forbindelse med innføring av utdanningspolitiske reformer og endringer. Den første fasen er initiering (*initiation*), og omhandler skolens planlegging og beslutninger som gjøres i forkant av endringens iverksetting. Implementering (*implementation*) beskriver prosessen og arbeidet med å sette endringer ut i livet. Den siste fasen er institusjonalisering (*institutionalization*), som omhandler fasen når ny praksis har blitt en rutine og resultatene gjenspeiler formålet med innovasjonen. Målet med all forandring er institusjonalisering, men dette målet vil ikke nås dersom man ikke har oppnådd en suksessfull innvielse og en helhetlig implementering, ifølge Fullan. Endring i læreplan er et svært komplekst foretak, som kan resultere i flere år med implementeringsarbeid før man oppnår resultater av innovasjonen (Fullan, 2015).

Det finnes flere faktorer som kan være med på å true implementeringen av en ny læreplan. Fullan (2015) fremhever flere ulike nøkkelfaktorer, og et utvalg av de mest relevante for denne studien presenteres under:

- **Behov** (*need*) omhandler i hvilken grad lærere ser at innovasjon og endring er nødvendig. En vesentlig faktor i denne sammenhengen vil være lærerens vurdering av om ny læreplan (endringen) er viktig nok sammenlignet med andre behov. Dette vil derfor ta utgangspunkt i hva læreren prioriterer og ser på som viktigst i det helhetlige bildet. Graden av oppfattet behov kan være en vanskelig vurdering, da lærere ifølge

Fullan ofte ikke ser behovet før under selve implementeringen.

- **Klarhet** (clarity) går ut på det å finne tydelige retningslinjer i en kompleks innovasjon, noe som kan være en stor utfordring. For å finne klarhet i en innovasjon som en ny læreplan representerer, må læreren vite hva som er målet med innovasjonen og endringen, samt hvordan man kan oppnå dette i praksis. Selv om det er bred enighet rundt behovet for læreplanendring, er det ikke sikkert at den vedtatte endringen er tydelig på hva lærerne bør gjøre annerledes. Dette kan resultere i en falsk klarhet, ifølge Fullan, hvor lærere overser mange essensielle områder ved å tolke endringene i ny læreplan på en forenklet måte. Når lærere skal finne klarhet i en skolereform som for eksempel LK20, vil det ikke være tilstrekkelig å ta utgangspunkt i de aller første oppfatningene man får av reformen. Det er derfor viktig at læreren ser på dette som en helhetlig prosess gjennom hele implementeringsfasen.
- **Kompleksitet** (complexity) refererer til innovasjonens omfang, samt hvor mye endringene krever av lærere som skal implementere endringer i egen praksis. Desto mer kompleks en endring er, desto vanskeligere kan det være å forholde seg til den og iverksette den. Den enkelte lærers og lærerfellesskapets erfaring og kapasitet vil være sentralt for hvordan kompleksiteten blir taklet. Omfattende endringer i nye læreplaner, for eksempel i kroppsøving, stiller høye krav til dem som skal besørge implementeringen av læreplanene, og kan medføre større risiko for å feile. Komplekse endringer kan også gjøre det vanskeligere å finne klarhet.

Fullan (2015) påpeker at det vil være vanskeligere å oppnå et ideelt resultat av læreplanreformer dersom en eller flere faktorer i reformen motvirker implementeringen. Han fremhever også at kollegiale faktorer kan være avgjørende for hvilken retning implementeringen tar. Eksempler på suksessfulle implementeringsprosesser bærer preg av et tett samarbeid, og det er derfor vesentlig at flere instanser støtter hverandre under implementeringen. Det at lærere isolerer seg, kan være en kritisk faktor i denne sammenhengen, mener Fullan. Her understreker han at det vil være viktig at lærere deltar i målrettede samhandlingsformer, som for eksempel workshops eller mindre gruppesammensetninger med rom for diskusjon og kunnskapsutveksling.

Denne studien undersøker læreres oppfatninger rundt arbeidet med å implementere den nye læreplanen i kroppsøving, og det teoretiske perspektivet til Fullan (2015) bidrar til en bredere forståelse av hva disse oppfatningene kan ha å si for implementeringsarbeidet. For å oppnå endringer er det viktig at det er et dynamisk samspill mellom faktorer som er med på å støtte opp under implementeringen. Behov, klarhet og kompleksitet er et utvalg blant flere faktorer som kan være avgjørende for hvordan utdanningspolitiske endringer blir håndtert, i følge Fullan (2015). Disse begrepene er relevante for studien, på grunn av at de tar for seg utfordringer som kan oppstå i en fase hvor læreplaner skal operasjonaliseres og iverksettes.

Metode

For å belyse problemstillingen i studien, brukes individuelt forskningsintervju som metode. Individuelle intervju benyttes når det er ønskelig å oppnå fyldige og dyptgående skildringer fra informantens livsverden. Metodens styrke ved å samle fyldige, dyptgående og personlige skildringer vil i denne sammenhengen være et viktig aspekt når jeg skal undersøke hvilke oppfatninger som kommer til uttrykk blant kroppsøvingslærere rundt arbeidet med å operasjonalisere og iverksette den nye læreplanen i faget.

Rekruttering av informanter og datainnsamling

Informantene ble rekruttert ut i fra to hovedkriterier: 1) De underviser i faget kroppsøving og 2) underviser i ungdomsskolen på trinn som har tatt i bruk den nye læreplanen (LK20). Det ble sendt informasjon om studien til 23 lærere fra flere ulike skoler i Trøndelag. Av disse var det i alt 7 lærere som stilte seg positive til å delta i studien, 5 menn og 2 kvinner. Tabell 1 viser en oversikt over lærerne, hvor alle navn er erstattet med pseudonymer. I tabellen kan man se at Mads ikke jobber i ungdomsskolen. Intervjuet ble likevel gjennomført og vurdert som relevant på bakgrunn av informantens evne til å se læreplanen i lys av både mellomtrinn og ungdomsskole.

Tabell 1. Oversikt over informanter

Informanter	År i læreryrket	Underviser i kroppsøving på	Utdanning
Hans	19	9. trinn	Allmennlærer med opprykk
Paul	24	9. trinn	Allmennlærer med opprykk
Anna	8	8. og 9. trinn	Faglærer i kroppsøving og idrettsfag
Karl	23	8. trinn	Grunnskolelærer med opprykk
Mads	3	7. trinn	Grunnskolelærer

Kim	4	8. og 9. trinn	Bachelor i kroppsøving og idrettsfag
Ingrid	24	9. trinn	Adjunkt med opprykk

Studiens forskningsintervju tok utgangspunkt i en semistrukturert tilnærming. Ved å benytte en slik utforming får man både muligheten til å ha en grunnleggende struktur å forholde seg til, samtidig som det gir rom for å bevege seg på tvers av ulike spørsmål og tema (Johannessen, Tuft & Christoffersen, 2016). Det ble gjennomført et testintervju for å prøve ut intervjuguiden, hvorpå den ble videreutviklet og revidert før selve datainnsamlingen. Endringene som ble gjort baserte seg på omformulering av spørsmål og struktur. Innledningsvis i intervjuene ble det stilt spørsmål om utdanning, arbeidserfaring og undervisningsbakgrunn. Informantene fikk deretter introduksjonsspørsmål til hovedtemaene i intervjuet, for å etablere et grunnlag for videre samtale om temaene. Nøkkelspørsmålene tok utgangspunkt i lærernes fortolkninger og oppfatninger av den nye læreplanen i kroppsøving, knyttet til operasjonalisering og iverksetting. Avslutningsvis fikk informantene anledning til å komme med relevante innspill som de ønsket å fremheve, eventuelt utfylle. Det ble tatt lydopptak av intervjuene, hvor lengden hadde en variasjon fra 30-50 minutter. Intervjuene ble dernest transkribert.

I forkant av intervjuene fikk informantene et informasjonsskriv. Dette inneholdt informasjon om studiens formål og deres rettigheter som deltagende. Det ble også innhentet en samtykkeerklæring fra informantene. Identifiserbar informasjon er anonymisert i form av at navn er erstattet med pseudonymer. Opplysninger om utdanning, hvilket trinn lærerne jobbet på og arbeidserfaring ble innhentet. Disse opplysningene i seg selv vil ikke være nok til å identifisere lærerne. Andre identifiserbare personopplysninger er utelatt i intervjuet, da dette ikke var relevant for studien. Studien er meldt og godkjent av Norsk senter for forskningsdata (NSD).

Dataanalyse

Under intervjuanalysen ble det gjennomført en tematisk analyse av datamaterialet. Braun, Clarke og Weate (2016) introduserer en modell basert på seks faser for å gjennomføre en slik analyse. Denne modellen ble brukt som utgangspunkt for den tematiske analysen av transkripsjonene. Fase 1-2 går i all hovedsak ut på å få en oversikt over transkripsjonene, før man deretter koder datamaterialet (Braun et. al., 2016). Under fase 1 ble transkripsjonene lest flere ganger for å oppnå god oversikt, etterfulgt av fase 2 hvor innholdet ble kartlagt og kodet.

Det er fase 1-2 som danner grunnlaget for fase 3-5, hvor man går over fra generell koding til mer spesifikk temautvikling. Ut i fra dette ble kodene fra fase 2 gjennomgått grundig, slik at temaene kunne utvikles og navngis på nytt. Relevante funn ble satt sammen til et større og mer helhetlig bilde, og på dette viset ble hovedfunnene i studien *konstruert*. Fase 6 dreier seg om skrivefasen. Her tar man utgangspunkt i redigering og utvikling av tekstmaterialet, slik at man på dette viset kan benytte det i studien (Braun et. al., 2016). I arbeidet med den tematiske analysen av transkripsjonene ble dataprogrammet NVivo benyttet som analyseverktøy.

Forskerens ufrivillige påvirkningskraft under kvalitative studier vil i mange tilfeller være uunngåelig. Det er derfor viktig at forskeren er bevisst over dette, og at resultatet ikke ender opp med å gjenspeile subjektive holdninger (Johannessen et al., 2016). Datamaterialet i denne studien ble analysert innenfor en forståelsesform i det kvalitative forskningsintervjuet som har utspring fra et fenomenologisk perspektiv (Kvale & Brinkmann, 2015). Fenomenologiens prinsipper fokuserer på å sette forskerens forhenværende kunnskap og fordommer til side, hvor informantenes oppfatninger og egne perspektiver får mulighet til å tale for seg selv. Dette gir forskeren et unikt innblikk i informantenes livsverden og den sosiale verden, uten at metoden behøver å bli benyttet som et utfyllende moment for kvantitativ forskning (Kvale & Brinkmann, 2015). Det kvalitative forskningsintervjuet i denne studien hadde et formål om å oppnå innholdsrike beskrivelser, hvor oppfølgingsspørsmål ble benyttet for å søke mening bak informantenes uttrykk. Forskningsintervjuene fokuserte innledningsvis på generelle spørsmål, før det etter hvert ble større fokus på spesifikke spørsmål knyttet til operasjonalisering og iverksetting av læreplanen. På denne måten ble det mulig å innhente oppfatninger upåvirket av spørsmålsformuleringen, samtidig som viktige områder knyttet til problemstillingen ble undersøkt.

Det foregikk en kontinuerlig bevegelse mellom helhet og deler av datamaterialet under analysen for å få innsikt i informantenes autentiske uttrykk. Under kategorisering av datamaterialet ble det utarbeidet temaområder som hadde gjentagende fokus hos flere informanter. Temaområdene ble deretter ledet tilbake til problemstillingen for å sikre relevans mellom informantenes uttalelser og studiens formål (Hastie & Glotova, 2012). Relevante funn ble senere drøftet i lys av teoretiske perspektiver og tidligere forskning. Studiens metodiske mål var å undersøke strukturer som fremtrer intersubjektivt når det kommer til oppfatninger av operasjonalisering og iverksetting av den nye læreplanen i kroppsøving. I følge hermeneutiske analyseprinsipper blir intervjubasert kunnskap omtalt som kontekstavhengig

(Kvale & Brinkmann, 2015). Implementeringsarbeid er en kompleks prosess som forandres og utvikles over tid. Funnene representerer et tidlig stadium i implementeringsprosessen, og vil kun tale for den fasen informantene befant seg i på daværende tidspunkt.

Intervjudata har et fortolkningsmangfold som avhenger av hvilke forskningsspørsmål man stiller til datamaterialet. Perspektivisk subjektivitet går ut på at forskere kan oppnå ulike fortolkninger, som følge av de ulike spørsmålene som stilles til teksten (Kvale & Brinkmann, 2015). I denne studien ble datamaterialet undersøkt i et perspektiv hvor informantens individuelle oppfatninger var i fokus. Oppfatningene ble dessuten tolket ut i fra situasjonskonteksten, som i dette tilfellet var en tidlig fase i implementeringen av den nye læreplanen i kroppsøving. Studiens problemstilling er svært kontekstavhengig, og funnene vil ikke være generaliserbare. Målet med studien er uansett ikke å kunne generalisere, men å belyse hvordan deler av en implementeringsprosess kan oppfattes av ulike lærere. Den mest aktuelle formen for generalisering med tanke på denne studien er *analytisk generalisering*. Analytisk generalisering går ut på at man vurderer om funnene kan benyttes som et motiv for å undersøke hva det er som kan skje i andre situasjoner (Kvale & Brinkmann, 2015). Selv om denne studien ikke er direkte overførbart til andre kontekster, kan det likevel være mulig å vurdere hva de ulike oppfatningene kan ha å si for implementeringsarbeidet videre. Ut i fra dette kan lærere, som har tatt del i operasjonaliseringen og iverksettingen av den nye læreplanen i kroppsøving, sammenligne sine egne oppfatninger med funn fra studien. Dette kan hjelpe lærerne med å reflektere over hvilke utfordringer og muligheter implementeringsarbeidet kan føre med seg.

Resultater og drøfting

Under analyseprosessen ble det til sist utviklet 3 hovedtemaer, som relateres til begrepene behov, klarhet og kompleksitet fra Fullans teori, og som belyser og drøfter lærernes oppfatninger rundt operasjonalisering og iverksetting av ny læreplan i kroppsøving. Temaene har følgende overskrifter:

- På tide med ny læreplan i kroppsøving?
- Lærernes tolkings- og handlingsrom i LK20
- Læreplanens kompleksitet

På tide med ny læreplan i kroppsøving?

Lærerne ble stilt overfor et spørsmål om de mener at det har vært behov for en ny læreplan i faget. Lærerne formidlet at de i liten grad har sett et behov for revidering av LK06, men uttrykker likevel at de stort sett har en positiv innstilling til den nye læreplanen. Anna sier: «Jeg har ikke tenkt over at det har vært så veldig stort behov for det egentlig, men det er jo fint å fornye seg litt da. Det tror jeg er sunt for alle». Hans uttrykker seg litt mer nyansert, og sier at han ser behovet for ny læreplan. Han sier at «kanskje har det vært slik at det i enkelte tilfeller blir for uoppnåelig for enkelte (å oppnå målene i faget), og at de nå prøver å gjøre den (læreplanen) rundere da, og mer tilgjengelig for flere». Han mener at revideringen er med på å motvirke vegring for å delta i kroppsøving, noe han synes er bra.

De tre lærerne med minst arbeidserfaring er blant de som gir uttrykk for at de ikke har oppfattet et spesielt behov for ny læreplan. Ved nærmere analyse viser det seg at disse tre lærerne deler en tenkemåte om årsaken til dette. Mads sier: «Jeg har jo lærerskolen friskt i minnet enda, og når jeg leste LK06, så var det alltid med de tankene jeg hadde med meg fra lærerskolen da ... jeg synes veldig mye av det er med i den nye læreplanen også». Kim og Anna gir også uttrykk for at mye av innholdet i LK20 er noe de har fokusert på tidligere, og at disse tankene sitter igjen fra utdanningsløpet. Det ser ut til at informantene ikke har oppfattet behov for ny læreplan, på grunn av at flere av endringene i LK20 er lik deres tolkning av LK06, og at denne måten å tolke på sitter igjen fra deres utdanningsbakgrunn.

Graden av oppfattet behov henger også sammen med hvordan lærerne mener at læreplanen i kroppsøving prioriteres i skolen. Fem av dem oppgir at læreplanen i kroppsøving har blitt prioritert på lik linje med andre fag. Mads opplever derimot at kroppsøving har blitt lite prioritert og sier: «Når vi jobber med læreplanen, så er det liksom kjernefagene». Med dette mener han at fokuset ligger på fag som norsk, matematikk og engelsk. Anna uttrykker også at læreplanen i kroppsøving har blitt bare «litt prioritert», og at den gjerne kunne fått mere fokus.

Flere lærere oppgir at de har startet med å iverksette deler av læreplanen i kroppsøving, men at de er i startfasen på dette området. «Jeg trenger litt tid til å prøve og feile», sier Paul. Det er også tydelig at mange lærere ikke har fått tid til å jobbe fullstendig med implementeringsprosessen, mye på grunn av restriksjoner knyttet til covid-19 og smittevern. Både Anna, Paul og Ingrid påpeker at de fortsatt jobber med å samkjøre lærerne på skolen for

å skape en felles forståelse av hva det er som skal iverksettes.

Et flertall av informantene oppfatter at de i liten grad har sett et behov for endring i læreplanen i kroppsøving. Som nevnt har læreplanen i kroppsøving hatt en spesiell historie siden LK06, ettersom læreplanen har blitt revidert både i 2012 og 2015 (Lyngstad, 2019). Lærernes uttrykk for at de ikke har sett behov for endring i læreplanen kan dermed ha en sammenheng med de hyppige revideringene siden LK06. Endringene i 2012 gikk ut på at innsats og elevenes individuelle forutsetninger skulle vektlegges i faget. I 2015 ble svømmeundervisningen revidert, hvor prestasjon og ferdighet igjen skulle være et uttrykk for elevenes kompetanse, spesielt på 4. trinn. Selv om disse endringene tar utgangspunkt i deler av læreplanen, vil implementeringsarbeidet likevel ta tid før man oppnår resultater som gjenspeiler endringens formål (Fullan, 2015). Dersom læreplanen i kroppsøving hadde vært uforandret siden 2006, er det mulig at flere av lærerne som ble intervjuet hadde oppfattet et større behov for endringer og nytenking i faget.

I følge Fullan (2015) kan liten grad av oppfattet behov være en trussel for implementeringen, men han understreker at oppfatningen også avhenger av hvor langt man har kommet i implementeringsprosessen. Det vil være vesentlig å påpeke at intervjuene ble gjennomført på et tidspunkt hvor flere lærere enda jobbet med operasjonalisering av læreplanen. Det kan dermed være grunn til å tro at oppfattelsen av behov er skiftende. Fullan (2015) understreker at nye reformer kan bli truet av andre behov som blir sett på som viktigere. Mye tyder på at lærerne fikk nye arbeidskrevende oppgaver grunnet covid-19, og at lokalt læreplanarbeid i kroppsøving ble nedprioritert. Behovet for arbeid med nye restriksjoner og smittevern overskygget til en viss grad arbeidet med LK20, og kan derfor ha bremsset implementeringsprosessen i kroppsøving.

Fullan (2015) poengterer at lærernes prioritering av nye innovasjoner er sterkt tilknyttet opplevelsen av behov. Det ser imidlertid ut som lærerne har en positiv innstilling til revideringen av læreplanen i kroppsøving, til tross for at de uttrykker lite behov for endring i læreplanen. Lærernes oppfatning av behov vil også være preget av reformens prioritering fra skolens side. Tidligere forskning viser at kroppsøvingsfaget ofte blir overskygget av teoretiske fag (Jin, 2013; Dwyer et al., 2003; Ha et al., 2008). Et flertall av lærerne oppfatter imidlertid at arbeidet med den nye læreplanen i kroppsøving blir prioritert på lik linje med

andre fag. Dette vil være en positiv faktor for implementeringen, på bakgrunn av at endringene likestilles og blir sett på som viktige på hver sin måte.

Lærernes tolknings- og handlingsrom i LK20

Under intervjuene er det tydelig at lærerne oppfatter den nye læreplanen i kroppsøving, LK20, som en læreplan som gir rom for tolkning. Det er likevel varierende synspunkter på om læreplanens fleksibilitet gir lærerne klarhet i hva det er de skal gjøre annerledes i kroppsøvingsfaget. Paul mener at den nye læreplanen er mindre konkret og sier at innholdet har blitt «mere ullent». Han mener at LK20 gir for stort handlingsrom til hver enkelt lærer, og at det blant annet er vanskelig å vite hva man skal legge i begrepet «bevegelsesaktiviteter». Paul reflekterer at han synes LK06 var en god læreplan og sier: «den var såpass konkret, samtidig som den gav rom for å tolke». Karl oppfatter også at LK20 er mindre konkret og sier at den er «vanskelig å ta tak i». Han beskriver læreplanen som «flytende».

Flere lærere bemerker at det både er fordeler og ulemper med den nye læreplanens fleksibilitet og tolkningsrom, deriblant Kim og Anna. Kim sier: «Sånn som jeg tolker det, så er det litt opp til hver skole da, i forhold til det med aktiviteter og øvelser, og det synes jeg for så vidt er helt greit. For det er jo store forskjeller innad i skolene også, med hvilke ressurser de har». Dette perspektivet støtter også Anna, samtidig som hun påpeker: «Ulempen er jo hvis alle lærerne gjør det forskjellig ... at de ikke får lik opplæring». Med dette mener hun opplæringen og undervisningen til elevene, og at det kan forekomme store ulikheter avhengig av hvilken lærer man har. Mads beskriver LK20 som «lite spesifikk» og legger til: «To helt forskjellige lærere som holder på med to forskjellige ting, kan likevel klare å argumentere for at de jobber ut fra samme læreplan».

I denne sammenhengen vil det være relevant å trekke inn skolens tilrettelegging for implementering av ny læreplan og kollegiale samhandlingsformer. Alle lærerne forteller at deres skole har lagt godt til rette for arbeidet med den nye læreplanen i kroppsøving. Paul sier: «Skolen her har hatt stort fokus på det, og stiller tydelige krav og forventninger til hva de vil at vi skal gjøre, så de har lagt et løp og pusher oss lærerne på det». Dette mener Paul er svært positivt. Flere påpeker imidlertid at det også er mye annet som må diskuteres på slike møter, og at det alltid kunne vært satt av mere tid. Flere lærere påpeker også at det kollegiale fellesskapet og delingskultur er en stor ressurs for operasjonalisering og iverksetting av læreplanen. Kim uttrykker derimot at han føler seg litt alene, da han hovedsakelig er den som

har ansvar for kroppsøvingen på skolen. «Det jeg savner, er jo kanskje litt tettere samarbeid med flere kollegaer», sier han.

Læreplaner som gir rom for fleksibilitet og autonomi har i senere tid vist seg å være et vanlig fenomen i vestlige nasjoner (Priestley, 2010), noe lærere i denne studien også legger merke til ved den nye læreplanen i kroppsøving. I tråd med tidligere forskning (Simmons & MacLean, 2018; MacLean et al., 2015) viser altså analysen i studien at lærerne verdsetter autonomi som et middel for lokale tilpasninger. Samtidig viser analysen at læreplanens slake tøyler også kan medføre store variasjoner mellom lærerne, noe som kan føre til et skille mellom revideringens formål og det som til slutt iverksettes (Jacobsen et al., 2001). Fullan (2015) fremhever at det kan være utfordrende å finne *klarhet* i en innovasjon, og at det kan oppstå en falsk klarhet blant lærerne dersom endringene er åpne for tolkning. Flere lærere i denne studien oppfatter at den nye læreplanen i kroppsøving byr på utfordringer under lesing og tolkning av læreplanen. Slike aspekter kan gi grobunn for usikkerhet blant lærerne, og kan resultere i en falsk klarhet, hvor essensielle områder blir oversett. I verste fall kan konsekvensen være at læreplanen tolkes på en sånn måte at den stemmer overens med allerede etablert praksis (Curtner-Smith, 1999; Arnesen et al., 2013). Det er derfor viktig at lærerne ser på sine første tolkninger av læreplanen som et tilløp til å finne klarhet, og at denne prosessen vil vedvare gjennom hele implementeringsprosessen (Fullan, 2015).

Skolens tilrettelegging og kollegiale samhandlingsformer vil spille en vesentlig rolle i lærernes arbeid med å forstå og tolke nye innovasjoner (Fullan, 2015). Tidligere forskning har avdekket misnøye blant lærere når det gjelder skolens tilrettelegging under implementering av nye læreplaner (Ha et al., 2008; MacLean et al., 2015; Carse, 2015). I denne studien fremhever derimot lærerne at de er tilfreds med skolens tilrettelegging. I likhet med MacLean (2018) uttrykker flere informanter at de verdsetter det kollegiale samarbeidet initiert av lærerne selv, og at dette ikke ser ut til å påvirke deres oppfatning av skolens ansvar og tilrettelegging i negativ retning. Fullan (2015) fremhever viktigheten av samhandling og kunnskapsutveksling under arbeidet med nye læreplaner, og at det kan være en kritisk faktor dersom læreren isolerer seg fra samhandling med andre. En av informantene opplever imidlertid at det kollegiale samarbeidet i kroppsøving er mer eller mindre fraværende, noe som kan være en hemmende faktor. Likevel ser det ut til at læreren har en innovativ innstilling til den nye læreplanen, og at han ønsker omstendigheter som i større grad gir muligheter for samarbeid. Selv om fravær av kollegialt samarbeid kan være en trussel for tolkning og implementering av

læreplanens intensjon, er det likevel tydelig at læreren ønsker å utvikle sin praksis i tråd med den nye læreplanen.

Læreplanens kompleksitet

Komplekse og omfattende reformer kan by på ulike utfordringer, men flere lærere i denne studien påpeker at de ser mange likhetstrekk mellom LK06 og LK20. Ingrid poengterer at det i alt er 13 kompetansemål for 10. trinn i LK20 og sier: «det er jo ikke så mye, men hvis du begynner å dele de opp så er det ganske mange mål». Anna kommenterer også dette, men oppfatter det som «absolutt overkommelig», på grunn av at målene likevel skal fordeles over tre år. Læreplanen består av mye mere enn bare kompetansemål, og Mads er en av lærerne som blant annet trekker frem de tverrfaglige temaene. Han oppgir at det tverrfaglige aspektet i kroppsøving er helt essensielt for å kunne oppnå en helhetlig implementering. Men dette kan samtidig bli en utfordring med tanke på fagenes timeressurs. Kim påpeker også at 9. trinn bare har to timer i kroppsøving til rådighet i uka, og at dette er alt for lite.

Psykisk helse er et tema som har fått større fokus i den nye læreplanen, både under kjerneelementer, tverrfaglige tema og under kompetansemål. Det viser seg at dette er et tema som engasjerer lærerne, og har et bemerkelsesverdig fokus i flere av intervjuene. Anna ser på denne endringen i sammenheng med samfunnets utvikling og sier: «Det er liksom ikke alt man ser som på en måte er så sunt ... i forhold til hvordan man framstiller kroppen sin i sosiale medier da». Hun fremhever også at dette er en uunnværlig tematikk slik samfunnet har blitt i dag. Flere lærere er enige i dette synspunktet, men stiller også spørsmålsteget ved hvordan undervisning i psykisk helse skal gjennomføres. «Reflektere om psykisk helse, det er kjempevanskelig», synes Paul. Han uttrykker også at det for han er utfordrende å lage gode opplegg som dekker dette aspektet i LK20. Han spør og sier deretter: «Betyr det at man skal ha mere teori da eller? For det er jeg jo veldig i mot ... for at jeg synes at det er så få timer i utgangspunktet». Hans ser også på dette som et vanskelig tema og sier: «Man skal være en tryllekunstner hvis man skal klare å endre en persons oppfatning av seg selv og kroppen sin da, i gymtimene». Det ser ut til at lærerne oppfatter dette som et utfordrende, men viktig tema, hvor blant annet Kim understreker at han gjerne skulle hatt mer kompetanse på dette området.

Det viser seg å være stort engasjement og mange meninger om læreplanens kompleksitet. 6 av 7 lærere gir uttrykk for at de ser mange likhetstrekk mellom LK06 og LK20, men at det er

flere områder som byr på utfordringer for lærerne med tanke på operasjonalisering og iverksetting. Innsats som grunnlag for vurdering er et tema som ser ut til å skape usikkerhet. Alle lærerne oppgir at de er positive til at innsats i større grad er integrert i læreplanen i LK20, selv om mange uttrykker at dette også er utfordrende. «Innsats er så vanskelig, for jeg greier ikke å se inni elevene hvor mye de presser seg ... så da må jo dialog bli viktigere da», sier Paul. Kim fremhever at det allerede var krevende å vurdere innsatsen til hver enkelt elev før LK20, «spesielt i løpet av en kroppsøvingstime da, der det er mye som skjer og gjerne store klasser også». Flere lærere gir også uttrykk for at de har hatt et stort fokus på innsats tidligere. Ingrid påpeker imidlertid at det også er vanskelig å vite «hvor mye mer den (innsatsen) skal telle nå». Mads jobber på trinn 5-7 og stiller seg positiv til at innsats har fått enda større fokus. Han presiserer at det kanskje hadde «stilt seg annerledes» hvis han hadde jobbet i ungdomsskolen, på grunn av at det er vanskelig å vite hvor mye innsats skal vektlegges med tanke på vurderingen.

Tematikken rundt svømmeundervisning og livredning ute er også et ganske stort tema i intervjuene. Paul, Karl, Ingrid og Anna bekrefter at de har fått mulighet til å delta på kurs i livredning ute, men Ingrid presiserer at dette kun var et tilbud for noen få lærere på deres skole. Karl fremhever at utesvømmingen vil bli en stor utfordring for han som lærer, både med tanke på organisering og gjennomføring. Med dette mener han blant annet at det er store klasser, enorme nivåforskjeller og manglende ressurser med tanke på våtdrakter. «Det krever en del fra skolen for å få det tilrettelagt da ... så der må vi gymlærerne stå på og kreve litt av rektor da», sier Karl. Det viser seg at flere lærere har vært engasjert i utendørs svømmeundervisning før revideringen av LK06. Paul er blant disse lærerne og sier: «Det er lettere å få aksept for å gjennomføre ting når det står eksplisitt i læreplanen». En faktor som kan være avgjørende for lærernes holdninger til denne endringen, er skolens beliggenhet. Ingrid bemerker at hun kanskje ikke hadde vært like positiv til dette kompetansemålet dersom skolens beliggenhet skapte utfordringer med tanke på gjennomføring.

Fullan (2015) fremhever *kompleksitet* som en mulig trussel mot implementeringen av nye reformer. Endringens omfang vil være med på å utfordre lærerens forståelse og kapasitet til å omfavne endringen. Analysen i denne studien viser at flere lærere legger merke til reduksjonen i antall kompetansemål i faget, men fremhever at innholdet likevel ikke har minket. Nye elementer innenfor psykisk helse, som nå både er en del av kjerneelementene, tverrfaglige tema og kompetansemål, blir blant lærerne omtalt som et viktig tema i

kroppsøving. Analysen fremhever samtidig at lærerne ser på dette som et utfordrende og kompliserende tema for undervisningen, hvor en av informantene også er redd for at en teoretisering av faget må til for at elevene skal oppnå kompetansemål om psykisk helse. En lærer oppgir eksplisitt at han ønsker mer kompetanse innen psykisk helse. Usikkerheten blant de andre lærerne, om egen kompetanse innen psykisk helse, vitner også om begrensninger i kunnskapen om dette temaet. Dersom denne usikkerheten og opplevelsen av utilstrekkelig kompetanse vedvarer, kan det være, i likhet med hva tidligere forskning har vist, fare for lavere entusiasme når nye læreplaner skal implementeres (Jin, 2013; MacLean et al., 2015). Majoriteten av informantene i studien uttrykker at de ser mange likhetstrekk mellom LK06 og den nye læreplanen i kroppsøving. Ut i fra dette kan man tenke at lærerne ikke ser på endringene som svært omfattende, men de gir likevel uttrykk for at den vil kreve sitt. Selv om tidligere forskning viser skepsis og ulik grad av engasjement som følge av omfattende reformer (Jin, 2013; MacLean et al., 2015; Dwyer et al., 2003), ser det ikke ut som det har påvirket engasjementet til informantene negativt foreløpig.

Flere lærere i denne studien påpeker at vurdering av elevens innsats er en stor utfordring. Selv om dette er et fokus som videreføres fra revidert læreplan i 2012, ser det ut til at det er en usikkerhet angående hvilke endringer som må gjøres etter innføringen av LK20. I analysen kommer det også frem utfordringer knyttet til lærerens vurdering av innsats til hver enkelt elev i et så omfattende fag som kroppsøving. Lærernes erfaringer og deres kapasitet vil være en sentral faktor for hvordan komplekse endringer blir håndtert, ifølge Fullan (2015), og det kan av den grunn være positivt at lærerne kjenner til innsatsbegrepet fra før. Hva lærerne skal legge i den «nye» bruken av innsatsbegrepet, er imidlertid en nøtt å knekke, ifølge informantene.

Livredning i vann, ute i naturen, er et annet aspekt som lærerne må forholde seg til i LK20. Analysen viser et positivt engasjement rundt utendørs svømming blant lærerne, samtidig som det vil kreve mye av både lærerne og skolen når undervisning skal gjennomføres. Flere lærere har fått tilbud om kurs for å kunne undervise i dette, men utendørssvømming er forholdsvis nytt for de fleste. Dette viser at selv om noen elementer videreføres fra en læreplan til den neste (svømmeopplæring), er det ikke nødvendigvis en enkel sak når det kommer til implementering (svømming og livberging utendørs). Analysen tyder nemlig på at det er flere bruddstykker av LK20 som skaper usikkerhet, uavhengig av om endringene er helt nye eller delvis kjent.

Styrker og begrensninger ved studien

Studien belyser et bredt område innen implementeringsforskning, til tross for den teoretiske avgrensningen ved bruk av Fullans begreper. Behov, klarhet og kompleksitet er omfattende begrep, som rommer mye når det kommer til operasjonalisering og iverksetting av utdanningspolitiske endringer. Bredden i det teoretiske grunnlaget for studien har bidratt til et omfangsrikt resultat, noe som er positivt for studien ved at der blir presentert flere ulike funn knyttet til lærernes oppfatning av implementeringsarbeidet. Dette kan likevel være en potensiell svakhet for studien, da resultatene er komplekse og vanskelig å sammenfatte. Det kan diskuteres om det hadde vært hensiktsmessig å fokusere på ett av begrepene til Fullan (2015). En slik avgrensning vil kunne resultere i en mer presis fremstilling av lærernes oppfatninger, knyttet til et smalere fokusområde. Ulempen med dette vil på en annen side være at det begrenser de nyanserte oppfatningene i et perspektiv som omfatter både operasjonalisering og iverksetting av læreplanen.

Forskningstilnærmingen som er benyttet i studien gir en unik inngang i livsverdenen til et utvalg kroppsøvingslærere, og egner seg godt når man skal undersøke individuelle oppfatninger om læreplanimplementering. Studien er dessuten en «punktstudie», som undersøker en bestemt fase av implementeringen av den nye læreplanen i kroppsøving. Dette gjør det mulig å innhente data fra lærere som befinner seg i en bestemt situasjon, som det kan være interessant å undersøke. Kvalitative forskningsintervju med få informanter gir imidlertid noen begrensninger ved studien. Denne studien har et smalt utvalg, noe som i utgangspunktet gjør det vanskelig å generalisere funnene ut over dem som har deltatt i studien. Studiens formål går imidlertid ikke ut på å kunne generalisere funnene til en stor lærergruppe, men er ment for å fremstille dyptgående og fylldige beskrivelser av lærernes egne oppfatninger. Dette har igjen gitt grunnlag for drøfting av funnene i en universell retning ved hjelp av teorivalg og perspektiveringer. Dataanalysen og rekonstruksjonen av datamaterialet er foretatt ut i fra Fullans begreper og perspektiv, samt innenfor Goodlads læreplanteoretiske felt.

Fortolkningsmangfoldet i kvalitative intervju er avhengig av hvilke spørsmål forskeren stiller til datamaterialet, som nevnt tidligere, og her har jeg som forsker hatt spesielt Fullans begreper med i forskningsprosessen, både i utviklingen av intervjuguiden og dataanalysen etterpå. Fortolkningsmangfoldet er nødvendigvis ikke en svakhet ved studien, i følge Kvale og Brinkmann (2015). Når forskeren formidler sin inngang på studien, valg av teori, og

deretter sitt perspektiv på datamaterialet, vil forståelsen av fortolkningene komme frem, og leseren vil kunne ta stilling til funnene i studien på et sikrere grunnlag. Studiens troverdighet og mulige overføringsverdi vil kunne klargjøres.

Konklusjon

Studien gjenspeiler lærernes oppfatninger rundt arbeidet med å iverksette og operasjonalisere den nye læreplanen i kroppsøving, og bidrar til et unikt innblikk i implementeringsprosessens tidlige stadium. I analysen er det tydelig at lærerne ikke mener at det har vært på høy tid med en revidering av læreplanen i kroppsøvingfaget. Dette kan ha en sammenheng med fagets hyppige revideringer etter LK06, som fant sted i 2012 og 2015. Selv om disse endringene tar utgangspunkt i deler av læreplanen, vil ikke behovet for ny læreplan nødvendigvis være like stort når det de siste 10 årene har vært flere endringer i faget. Det viser seg likevel at lærerne har en positiv innstilling til den nye læreplanen, selv om arbeidskrevende oppgaver som følge av covid-19 også har tatt mye fokus. Det er vesentlig å fremheve at oppfatningen av å bli nedprioritert til fordel for teoretiske fag, som man har sett i tidligere forskning, ikke ser ut til å være en like dominerende oppfatning blant dette utvalget. Lærerne oppfatter at læreplanen i kroppsøving har blitt prioritert på lik linje med andre fag, og at de stort sett er tilfreds med skolens tilrettelegging for operasjonalisering og iverksetting. Dette kan være en positiv faktor for implementeringsarbeidet.

Lærerne oppfatter at det er et stort tolknings- og handlingsrom i den nye læreplanen i kroppsøving. Usikkerheten som uttrykkes, tilknyttet tolknings- og handlingsrommet i LK20, ser ut til å handle om lærernes frykt for å tolke læreplanen «feil». Dette er et interessant funn som viser at lærernes tolkninger av den nye læreplanen i kroppsøving er helt avgjørende for hvilke endringer som blir gjort i praksis. En risiko ved dette kan være at lærerne velger å tilpasse den nye læreplanen til sin tradisjonelle praksis. Løsningen vil imidlertid ikke være en læreplan med tydelige føringer, da flere informanter ser verdien av å ha lokalt tolknings- og handlingsrom for å kunne tilpasse undervisningen til lokale forhold.

Det er spesielt tre endringer som blir omtalt som en stor utfordring blant lærerne, både når det gjelder operasjonalisering og iverksetting av den nye læreplanen i kroppsøving. Læreplanens fokus på psykisk helse blir fremstilt som viktig, men utfordrende. Usikkerheten kan vitne om at lærerne trenger mer kunnskap og kompetanse, slik at de kan omfavne tematikken med

faglig selvsikkerhet i større grad. Dersom usikkerheten blant lærerne vedvarer, kan dette derfor være en negativ konsekvens for undervisningens fokus på psykisk helse. Innsats som en del av vurderingsgrunnlaget er også et aspekt lærerne trekker frem som krevende. Selv om innsats har vært en del av vurderingsgrunnlaget i kroppsøving siden revideringen i 2012, er det vanskelig å ha en presis forståelse av innsatsbegrepet og hvordan man skal vurdere ut i fra dette i faget. Svømmeundervisning og livredning ute blir fremhevet som en viktig endring, men at iverksettingen vil kunne by på utfordringer både med tanke på elevgruppens størrelse, nivåforskjeller blant elevene, utstyr og skolens beliggenhet. Selv om det er vanskelig å si noe om hvordan utfordringene vil arte seg i praksis, viser det seg at lærerne uttrykker en grunnleggende positiv innstilling til å følge opp endringene i læreplanen og implementere disse i egen praksis. En utfordring trenger nødvendigvis ikke å være ensbetydende med å feile. Så lenge lærerne ser på endringene som viktige, og de har kapasitet til å jobbe med utfordringer knyttet til endringen, kan dette være oppløftende for videre arbeid med implementeringen av LK20.

Litteraturliste

- Arnesen, T. E., Nilsen, A. K. & Leirhaug, P. E. (2013). «Den læreplanen som ikkje kan tilpassast mi undervisning, finst ikkje.»: vurdering og undervisning i kroppsøving etter kunnskapsøftet. *FoU i praksis*, 7(3), 9-32.
- Borgen, J. S. & Engelsrud, G. (2020). Språkbruk om kroppsøving: Et kritisk blikk på ny læreplan i Fagfornyelsen (LK20). *Acta Didactica Norden*, 14(1), 1-19.
- Braun, V., Clarke, V., & Weate, P. (2016). Using thematic analysis in sport and exercise research. I B. Smith (Red.), *Routledge Handbook of Qualitative Research in Sport and Exercise*. New York: Routledge.
- Carse, N. (2015). Primary teachers as physical education curriculum change agents. *European Physical Education Review*, 21(3), 309-324.
- Curtner-Smith, M. D. (1999). The more things change the more they stay the same: Factors influencing teachers' interpretations and delivery of national curriculum physical education. *Sport, Education and Society*, 4(1), 75-97.
- Dwyer, J. J., Hansen, B., Allison, K. R., Goldenberg, E., Barrera, M. & Boutilier, M. A. (2003). Teachers' perspective on barriers to implementing physical activity curriculum guidelines for school children i Toronto. *Canadian Journal of Public Health*, 94(6), 448-452.
- Fullan, M. (2015). *The New Meaning of Educational Change* (5. utg.). New York: Teachers College Press.
- Goodlad, J. I. (1979). *Curriculum inquiry. The study of curriculum practice*. New York: McGraw-Hill.
- Gundem, B. (1990). *Læreplanpraksis og læreplanteori: En introduksjon til læreplanområdet*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Ha, A. S., Wong, A. C., Sum, R. K. & Chan, D. W. (2008). Understanding teachers will and capacity to accomplish physical education curriculum reform: The implications for teacher development. *Sport, Education and Society*, 13(1), 77-95.
- Jacobsen, E. B., Moser, T., By, I. Å., Fjeld, J., Gundersen, K. T. & Stokke, R. (2001). *L97 og kroppsøvingsfaget - fra blå praktbok til grå hverdag? - Elevenes og lærernes erfaringer knyttet til den nye læreplanen i kroppsøving. Hovedrapport 2*. Tønsberg: Høgskolen i Vestfold.
- Jin, A. (2013). Physical education curriculum reform in China: A perspective from physical education teachers. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 18(1), 15-27.
- Johannessen, A., Tufte, P & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. (5. utg.). Oslo: Abstrakt forlag AS.
- Karseth, B., Kvamme, O. A. & Ottesen, E. (2020). *Fagfornyelsens læreplanverk. Politiske intensjoner, arbeidsprosesser og innhold* (EVA2020 Rapport nr. 1). Hentet fra <https://www.udir.no/contentassets/f9e24b76d66b4a23a2337644acf6d5a6/eva2020--delrapport-ap1.pdf>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Lyngstad, I. (2019). Motstridende mål i kroppsøving i Norge – en analyse av læreplanene i faget i perioden 2006 til 2015. *Journal for Research in Arts and Sports Education*, 3(2), 22-33.
- MacLean, J. (2018). Teachers as agents of change in curricular reform: The position of dance revisited. *Sport, Education and Society*, 23(6), 563-577.
- MacLean, J., Mulholland, R., Gray, S. & Horrell, A. (2015). Enabling curriculum change in physical education: The interplay between policy constructors and practitioners. *Physical Education and Sport Pedagogy*. 20(1), 79-96.

Priestley, M. (2010). Curriculum for Excellence: transformational change or business as usual?. *Scottish Educational Review*, 42(1), 23-36.

Simmons, J. & MacLean, J. (2018). Physical education teachers perceptions of factors that inhibit and facilitate the enactment of curriculum change in a high-stakes exam climate. *Sport, Education and Society*, 23(2), 186-202.

Utdanningsdirektoratet. (2020). Læreplan i kroppsøving (KRO01-05). Hentet fra <https://data.udir.no/kl06/v201906/laereplaner-lk20/KRO01-05.pdf?lang=nno>

Utdanningsdirektoratet. (2019). *Hva er nytt i kroppsøving?*. Hentet fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/fagspesifikk-stotte/nytt-i-fagene/hva-er-nytt-i-kroppsoving/>

Vedlegg 1.

21.5.2021

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

NSD NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Implementering av ny læreplan i kroppsøving

Referansenummer

353732

Registrert

24.09.2020 av Oda Johanne Sørli - oda.j.sorli@student.nord.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Nord Universitet / Fakultet for lærerutdanning og kunst- og kulturfag / Kroppsøving, idrett og friluftsliv

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Idar Kristian Lyngstad, idar.k.lyngstad@nord.no, tlf: 74022768

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Oda Johanne Sørli, odajsorli@hotmail.com, tlf: 97618320

Prosjektperiode

15.11.2020 - 15.05.2022

Status

01.10.2020 - Vurdert

Vurdering (1)

01.10.2020 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 01.10.2020, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

DEL PROSJEKTET MED PROSJEKTANSVARLIG

Det er obligatorisk for studenter å dele meldeskjemaet med prosjektansvarlig (veileder). Det gjøres ved å trykke på "Del prosjekt" i meldeskjemaet.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER<https://meldeskjema.nsd.no/vurdering/5f47a797-035b-486e-bf20-3f6bc9d021ed>

1/3

21.5.2021

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:
https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 15.05.2022.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

TAUSHETSPLIKT

Vi vil minne om at lærerne har taushetsplikt. Den strekker seg lenger enn å unnlate navnene til barna. Lærerne kan ikke fortelle historier på slik måte at andre opplysninger kan identifisere en nåværende eller tidligere elev direkte eller indirekte. Dere er i fellesskap ansvarlige for at elevene blir omtalt i generelle ordelag under samtalen. Vi anbefaler at dere diskuterer personvern i forkant av intervjuet.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lenger enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

OneDrive er databehandler i prosjektet. NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

<https://meldeskjema.nsd.no/vurdering/5f47a797-035b-486e-bf20-3f6bc9d021ed>

2/3

21.5.2021

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Tore Andre Kjetland Fjeldsbø
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

Vedlegg 2.

Informasjon om studien

«Lærerens oppfatninger rundt arbeidet med å operasjonalisere og iverksette ny læreplan i kroppsøving»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i en studie i tilknytning til innføringen av Kunnskapsløftet 2020, og spesielt læreplanen i kroppsøving. Studien er en mastergradsoppgave som skrives ved Nord Universitet, og har fokus på kroppsøvingslæreres oppfatninger rundt arbeidet med å operasjonalisere og iverksette den nye læreplanen i faget.

I dette skrivet får du nærmere informasjon om målet for studien og hva deltagelsen vil innebære for deg.

Målet med studien

Målet i denne studien er å undersøke hvilke oppfatninger som kommer til uttrykk blant kroppsøvingslærere rundt arbeidet med å operasjonalisere og iverksette den nye læreplanen i faget etter Kunnskapsløftet 2020. Arbeidet med å operasjonalisere omhandler det lokale læreplanarbeidet, enten det er individuelt eller i team. Arbeidet med å iverksette innebærer læreplanens realisering i praksis.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Mastergradsstudent Oda Johanne Sørli, Nord Universitet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du er kroppsøvingslærer på et trinn som har tatt i bruk det nye læreplanverket (Kunnskapsløftet 2020).

Hva innebærer det for deg å delta?

Det vil gjennomføres **ett** individuelt intervju i november/desember 2020. Intervjuet dokumenteres ved hjelp av lydopptak. Estimert tid vil være inntil 60 minutter.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i studien. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Opplysningene om deg vil bare brukes til formålet du har blitt informert om i dette skrivet. Opplysningene vil behandles konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det er kun Oda Johanne Sørli og veileder Idar Lyngstad ved Nord universitet som vil ha tilgang til opplysningene du gir.
- Navn og personopplysninger vil anonymiseres.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet avsluttes 15.05.2022. Lyddopptak blir slettet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Nord universitet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Oda Johanne Sørli, Nord universitet. Mastergradsstudent, odajsorli@hotmail.com, 97618320
- Idar Lyngstad, Nord universitet. Veileder og prosjektansvarlig, idar.k.lyngstad@nord.no, 74022768
- Toril I. Kringen, Nord universitet. Rådgiver personvernombud, toril.i.kringen@nord.no, eller +47 74022750
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Oda Johanne Sørli

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og satt meg inn i informasjon om studien, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i individuelt intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, 15.05.2022

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Epost

Vedlegg 3.

Intervjuguide: Implementering av ny læreplan i kroppsøving. Individuelle intervju av kroppsøvingslærere om deres oppfatninger rundt arbeidet med å operasjonalisere og iverksette den nye læreplanen i faget.

Bakgrunn:

1. Utdanning?
2. Antall år i læreryrket?
3. På hvilket/hvilke trinn underviser du i kroppsøving?
4. Andre fag i tillegg til kroppsøving?
5. Erfaringsbakgrunn fra andre skoler?

Innledende spørsmål: den nye læreplanen i kroppsøving:

6. Hvilke tanker har du rundt den nye læreplanen i kroppsøving?
  - Generelle tanker
  - Innstilling: positiv / negativ
7. Har du erfaringer fra tidligere revideringer av læreplanen i kroppsøving?
  - LK06 / 2012 (innsats og testing) / 2015 (svømmeopplæring)
8. Hvordan ser du på den nye læreplanen i kroppsøving sammenlignet med tidligere endringer?

Lærerens oppfatninger rundt behov, klarhet og kompleksitet i læreplanen:

9. Hvordan forstår og oppfatter du endringene i den nye læreplanen i kroppsøving?
  - Kjerneelementer: Bevegelse og kroppslig læring, Deltagelse og samspill i bevegelsesaktiviteter, Uteaktiviteter og naturferdsel
  - Kompetansemål: Friluftsliv, svømming, idrett, identitet og selvbilde
  - Vurdering
  - Oppbygging/organisering?
10. Hvordan har det vært å lese og tolke den nye læreplanen i kroppsøving?
  - Gir den klarhet i hva det er som skal gjøres i praksis?
  - Tydelige- eller fleksible føringer?
  - utfordringer
  - Muligheter
11. I hvilken grad mener du at det har vært et behov for ny læreplan i kroppsøving?
  - Viktig endring?

- På hvilken måte?

12. Om du tenker på den nye læreplanens kompleksitet, hvordan vurderer du egne forutsetninger og kapasitet til å realisere læreplanen?

- Gjennomføres i tråd med læreplanens intensjoner?
- Noe spesielt utfordrende?
- Tilstrekkelig kompetanse?

Lærerens oppfatninger rundt lokalt læreplanarbeid:

13. Hvordan er din oppfatning av skolens tilrettelegging for det lokale læreplanarbeidet i kroppsøving?

- Fornøyd med en slik tilrettelegging?
- Hva er du fornøyd med?
- Forbedres?
- Individuelt / fellesskap?

14. I hvilken grad oppfatter du at arbeidet med den nye læreplanen i kroppsøving har blitt prioritert ved din skole?

- Sammenlignet med andre fag?
- Hvorfor en slik prioritering?
- Hva tenker du om dette?

Avslutning:

15. Hvordan oppfatter du at arbeidet med å iverksette den nye læreplanen i kroppsøving har vært?

- Utfordringer
- Muligheter

16. Hva tenker du om veien videre i implementeringsprosessen av den nye læreplanen i kroppsøving?

17. Er det noe mer du ønsker å ta opp?

- Noen spørsmål du ønsker å gå tilbake til?